

A MAGYAR
TUDOMÁNY
ÜNNEPE

TUDOMÁNYOS TANÁCSADÁS A TÁRSADALOM SZOLGÁLATÁBAN

MTA

MTA Tudomány Ünnepe programsorozat

Tudományos tanácsadás a társadalom
szolgálatában

**A játék szerepe a bölcsődések, óvodások
és kisiskolások életében**

Absztraktfüzet

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Tanító- és Óvóképző Kar

Budapest

2024. november 14.

ELTE | TÓK
TANÍTÓ- ÉS ÓVÓKÉPZŐ KAR

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

Szerkesztette: Szurdoki Erzsébet Piroska

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Tanító- és Óvóképző Kar
1126 Budapest, Kiss János altábornagy u. 40.

ISBN 978-963-489-764-4

MTA Tudomány Ünnepe programsorozat Tudományos tanácsadás a társadalom szolgálatában

A játék szerepe a bölcsődések, óvodások és kisiskolások életében

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar
2024. november 14.

Helyszín: ELTE TÓK,
1126 Budapest, Kiss János altb. u. 40., fsz. 15 terem

- 14:30** ***Tudomány Ünnepe előadás megnyitása***
- 14:40-15:00** ***Hegedűsné Tóth Zsuzsanna***
Játékra hangoló, vagyis támogató jelenlét a bölcsődések játékának kibontakozásában
Játékra hangoló c. kötet ismertetése
- 15:00-15:40** ***Kerekes Valéria és Böddi Zsófia***
A játék kitüntetett szerepe a koragyermekkorai intézményes nevelésben,
A gyermekek játéka és ami mögötte van c. könyv ismertetése
- 15:40-15:55** ***Trentinné Benkő Éva***
Online és offline játékok az idegennyelvi és kétnyelvi pedagógusképzés kontextusában
- 16:00-16:40** ***Golyán Szilvia***
A kompetenciakésztetés támogatása a bölcsődében
Pedagógiai tervezés a bölcsődében c. kötet ismertetése
- 16:40-17:00** ***Fenyődi Andrea***
A játék megjelenése az etikatanítás módszertanában és az etikapedagógusok osztálytermi gyakorlatában

Játékra hangoló, vagyis támogató jelenlét a bölcsődések játékának kibontakozásában

Játékra hangoló c. kötet ismertetése

Hegedűsné Tóth Zsuzsanna

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, Ének-zenei Tanszék

Az előadáson egy 2023 decemberében megjelent könyvet mutatna be a szerzője. A Játékra hangoló könyv az 1–3 éves kisgyermekek mindennapi nevelésébe illeszthető Tesz-vesz muzsika módszer elméleti háttérét foglalja össze. A módszer lényege az élményalapú együttes aktivitás, cselekvő felfedezés támogatása, és az egyéni gyermeki igény szerinti bekapcsolódásra lehetőséget adó zenei, tárgyi környezet megteremtése, mely egybevág a korszerű bölcsődei nevelés alapvetéseivel.

Az előadáson a módszertan tömör bemutatásán túl, bepillantást ad az előadó a könyv tartalmába, amely számos gyakorlati ötlettel, gazdag, változatos játéklehetőséggel kívánja segíteni a kisgyermeknevelőket, kisgyermekkel foglalkozókat, bemutatva azt is, hogy hogyan segítheti a közös játék kibontakozását a közös figyelem jelensége, hogyan jöhet létre a teljes figyelem, hogyan mutat utat a játékfolyamatban az értő figyelem, valamint azt is, hogy milyen konkrét fejlődéstámogatás valósul meg a kibontakozó közös játékok során.

A bemutatásra kerülő könyv feldolgozható a csecsemő- és kisgyermeknevelők képzése során is, segítségére lehet a leendő nevelőknek a tervezés mibenlétének és hogyanjának megértésében, a zenei repertoár bővítésében.

A Tesz-vesz muzsika módszert több bölcsőde alkalmazza mindennapi gyakorlatában Budapesten (Budaörs, Rákosmente, Újbuda, Újpest) és más városokban (Dunaföldvár, Gyöngyös, Kecskemét, Paks, Pomáz, Tata, Tatabánya). Az előadáson a módszerrel dolgozó bölcsődevezetők (5 fő), kisgyermeknevelők (8 fő) meglátásai, tapasztalatai is bemutatásra kerülnek.

Kulcsszavak: bölcsődei nevelés, fejlődéstámogatás, csecsemő- és kisgyermeknevelő képzés

A játék kitüntetett szerepe a koragyermekkori intézményes nevelésben

A gyermekek játéka és ami mögötte van c. könyv ismertetése

Kerekes Valéria, Böddi Zsófia

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar,
Neveléstudományi Tanszék

A játék a (kora)gyermekkor legalapvetőbb tevékenysége, mely mással nem helyettesíthető, kitüntetett szerepű, és a szükségletek kielégülése mellett a tapasztalatszerzés és az ismeretek rendszerezésének eszköze is (Óvodai nevelés országos alapprogramja, 2012, 2019). Mindezek figyelembevételével szükséges megteremteni a szabad játék számára a megfelelő időt és teret, az irányított tevékenységeknél pedig a játék taulásban betöltött szerepének ismeretével pedagógiai tervezésben a játékba ágyazottság fókuszban tartását.

A játék kitüntetett szerepét figyelembe véve kulcsfontosságú, hogy a pedagógusok és pedagógusjelöltek tisztában legyenek a gyermeki játék elméleti háttérrel, típusaival, fejlődésével és a felnőtt játékban betölthető szerepeivel. Hiszen a koragyermekkori intézményes nevelésben megkérdőjelezhetetlen a felnőtt szerepe mind a szabad játék támogatásában, mind az irányított játékokban.

A gyermeki játék típusainak ismerete mellett fontos, hogy a pedagógus(hallgató) tisztában legyen azzal, hogy a játéktípusok megjelenése nem csak egy fejlődési sorrendet jelöl, hiszen egy-egy játéktípus (pl. a gyakorlójáték) felbukkan a későbbi, rá kevésbé jellemző életkorokban is. Kiemelt jelentőségű, hogy a pedagógusjelölt megértse, miként dolgozzák meg a gyermekek a játékon keresztül feszültségeiket, tapasztalataikat, mint ahogy arra is képesnek kell lennie, hogy megfigyelje, milyen társas fejlettségi szint nyilvánul meg egy-egy játékepizódban.

A ma pedagógusának kompetenciái közé tartozik a játék fizikai környezetének megteremtése, különösképpen a már „hagyományosnak” mondott eszközök, játékszerek között, mint ahogy létre kell hoznia egy olyan érzelmi légkört is, melynek talaján nyugodtan bontakozhat ki a játék az ő támogatásának segítségével. A játékra, játékosságra építő irányított tevékenységek pedig megfelelően kapcsolódnak az életkori sajátosságokhoz és a gyermekek motivációjához.

Online és offline játékok az idegennyelvi és kétnyelvi pedagógusképzés kontextusában

Trentinné Benkő Éva

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, Idegen Nyelvi és Irodalmi Tanszék

A játékok és játékos tevékenységek integrálása az idegennyelvi nevelésbe-oktatásba létfontosságú, különösen a fiatal korosztály esetében. A gondosan megválasztott és tudatosan alkalmazott játékok életre szóló élményt nyújtanak a gyerekeknek, összekapcsolva az idegennyelv-tanulást és a játék örömet, így támogatva a nyelvtanulási motiváció megőrzését. A játék(osság) módszertani eszközként való használata nem csupán a kitűzött nyelvi célok elérését segíti az alapkészségek, illetve a szókincs, kiejtés, nyelvtan területén, hanem hozzájárul a tanulók kognitív, testi, lelki, érzelmi, erkölcsi és társas fejlődéséhez is. A kéttannyelvű programokban ezen felül közismereti tantárgyi tartalmakat is közvetítenek.

Ahhoz, hogy egy nyelvpedagógus az életkori sajátosságoknak, témának, tanulási típusoknak és fejlesztési céloknak megfelelő változatos módszertani eszköztárral rendelkezzen, fontos, hogy minél több saját élményen alapuló releváns személyes tapasztalatot szerezzen a képzése során. A fiatal nyelvtanuló és pedagógus szerepkörök között folyamatosan mozogva, a hallgató átélheti, értékelheti és (újra) felfedezheti a játékos feladatok pozitív hatásait és élményszerűségét. Ez szemléletformáló, mert a pedagógusképzésben az oktatás tartalmán túl, annak megvalósítása, módszerei is mintát nyújtanak.

Az előadás célja, hogy bemutassa az előadó által vezetett Angol gyermekjátékok, Angol gyermekirodalom, Kétnyelvűség elmélete és gyakorlata és Interkulturális kommunikáció kurzusokon alkalmazott játékok néhány típusát, funkcióját, didaktikai célját. Említésre kerülnek mozgásos, zenés, dramatikus, logikai, szerep-, társas- és kártyajátékok, digitális megoldások, valamint a ráhangolás-levezetés, csoportdinamika, nyelvi gátlások oldása, kooperáció, inklúzió, kreativitás, óraszervezés, gyakorlás, differenciálás és tanulói autonómia témák.

Az MTA-ELTE TÓK Gyermekkorai Digitális Nyelvtanulás kutatócsoport tagjaként a közelmúltban elvégzett országos vizsgálat eredményei alapján hangsúlyozom az online és jelenléti játékos elemek együttes alkalmazásának fontosságát a képzésben. A jövő pedagógusai számára elengedhetetlen, hogy minden helyzetben képesek legyenek játékos nyelvórák megvalósítására a tanulás élvezetesebbé tétele és hatékonyságának növelése érdekében.

A kompetenciakészítés támogatása a bölcsődében Pedagógiai tervezés a bölcsődében c. kötet ismertetése

Golyán Szilvia

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar,

Neveléstudományi Tanszék

A koragyermekkori kompetenciakészítések támogatása kulcsfontosságú a koragyermekkori tanulási tapasztalatok gazdagításában, valamint a pedagógiai tervezés fontos aspektusa.

A kutatás célja egy olyan megfigyelésalapú módszertan kidolgozása, amely a kisgyermek belső motivációira építve támogatja az egyéni fejlődési szükségletekhez igazított nevelési tevékenységeket.

A kisgyermek legfőbb tanulási eszköze a játék, a játékos tevékenységek a kisgyermek számára örömet és motivációt nyújtanak, önállóságot biztosítanak, támogatják a közösségben való együttműködést, szocializációt. Fontos leszögezni, hogy a bölcsődében „a teljesítményelváráshoz kötött, erőltetett ismeretgyarapításnak...” (Alapprogram, 2023), a foglalkozásjellegű tevékenységeknek nincs helye. A tervezett kezdeményezésnek is természetes módon reagálnia kell a kisgyermek egyéni igényeire és érdeklődésére, biztosítva a játék és a felfedezés, kísérletezés, próbálgatás adta nevelési helyzetek optimális kiaknázását. Így az egyes fejlődési szakaszokhoz kapcsolódó tervezett tevékenységek segíthetnek új készségek elsajátításában.

Az elemzés rámutat, hogy a strukturált megfigyelés eredményeinek tudatos integrálása a pedagógiai tervezésbe hatékonyan támogatja az önállósulási törekvéseket és a szociális készségek fejlődését. Mindez hozzájárul a bölcsődei környezetben zajló tanulási helyzetek gazdagításához és az érzelmi biztonság erősítéséhez, elősegítve az optimális fejlődést.

Kulcsszavak: kompetenciakészítés, játék, strukturált megfigyelés, nevelési helyzetek

A játék megjelenése az etikatanítás módszertanában és az etikapedagógusok osztálytermi gyakorlatában

Fenyődi Andrea

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, Idegen Nyelvi és Irodalmi Tanszék

A közoktatásban 2013-ban bevezetett erkölcsstan – a későbbi etika – tantárgy módszertanának fontos eleme a játék. Megjelenik tantervi, kerettantervi szinten a tantárgypedagógiai megközelítés javasolt módszerei között, és visszatérő tevékenységként a kifejlesztett tankönyvcsaládok könyveiben. A játéknak, a szituációs és a dramatikus játéknak, valamint más, alkotó jellegű feladatoknak az etika tanulásában és tanításában nem egyszerűen kiegészítő szerepe van, hanem e tevékenységek keretében tantárgyi tartalmakkal foglalkozunk, valamint a fejlesztési célok elérése is történik. Például a szabályalkotás és szabálykövetés, a kollaboráció, a megértés, az egymásra figyelés, a konfliktuskezelés, a verbális és nemverbális kommunikáció intenzívebb megtapasztalása, valamint a hozzá kapcsolódó reflexió a tanulói fogalmi konstrukció mellett a készségeiket is fejleszti.

A különböző képzettségi háttérrel rendelkező etikát tanító pedagógusok az elmúlt tíz évben elsősorban önfejlesztéssel alakították ki személyes módszertani-osztálytermi gyakorlatukat. Vajon mennyire fogadták el az ajánlott módszertani eszköztárat, és milyen mértékben alkalmazzák azt? Ez a kérdés határozta meg doktori kutatásom egyik célterületét, melyet 513 fős mintán vizsgáltam kérdőíves adatfelvétel és kvantitatív elemzés segítségével, valamint 22 fős mintán félig strukturált interjúk kvalitatív elemzésével. Az eredmények a játék, a játékos és kreatív feladatok fontos szerepére világítanak rá az etikatanítási gyakorlatban. A főkomponens-elemzés (PCA) során kimutatható volt a játékos és kreatív módszerek együttjárása a tanári praxisban. A játékok gyakoribb alkalmazása pozitív irányú összefüggést jelzett a pedagógus által észlelt tanulói motivációval és saját szakmai fejlődésével.

Előadásomban röviden bemutatom az etika módszertanát, különös tekintettel a játékos tevékenységekre, és példákat emelek ki az általam 2013 és 2020 között gondozott – írt vagy szerkesztett – általános iskolai etikatanönyvekből és segédanyagokból. Ezután a 2022–23-ban lezajlott kutatás néhány adatsorán keresztül a megvalósuló gyakorlatba nyerhetünk betekintést.